

Přistoupení České republiky ke Smlouvě o Evropské unii nepochybně znamenalo zásadní změnu v českém právním řádu. Změnu, na kterou se tento řád dlouhodobě připravoval, byť spíše v „technické“ rovině, tedy mechanickým přejímáním norem, bez hlubší diskuse o jejich významu a cíli. Snad i proto, stejně jako z důvodu určité setrvačnosti právních vztahů, a tím i určitěmu (dodejme navíc, že naprosto přirozenému) zpoždění justice, za realitou každodenního života, se prvky nového právního řádu začaly projevovat v rozhodovací činnosti soudů až s určitým odstupem. Významná změna, která je s datem 1. 5. 2004 spojována, tak v českém právním řádu představuje postupnou evoluci, drobné a nenápadné pronikání osamocených judikátů, které teprve s časem začínají dávat dohromady mozaiku Českého nakládání s evropským právem.

Je symptomatické, že si náš právní řád i vášnivě akademické debaty musely počkat téměř dva roky na zásadní rozhodnutí Ústavního soudu, který se zhruba ročním zpožděním za svým polským ekvivalentem nastínil svůj náhled na vztah nejvyšší normy Českého právního řádu, a „nového“ práva, které do tohoto řádu začalo pronikat. Nevyčítejme to Ústavnímu soudu. Soudy nerozhodují o problémech, které se jim zdají důležité, a na které by si veřejnost přála slyšet odpověď, ale o kauzách, které jim strany přinášejí. Nad nejedním článkem v denním tisku si soudce povzdychne „to bych chtěl soudit“, ale může trvat týdny, měsíce či roky, než mu účastníci a rozvrh práce podobný případ nadělí, a většinou se nedočká nikdy.

Ústavní soud se dočkal, a ve svém „sladkém“ rozhodnutí se přihlásil k doktríně převážně odpovídající komunitárnímu pojetí vztahu tohoto a vnitrostátního práva, k pojetí akceptovanému převážnou většinou evropských soudů. Jeho rozhodnutí, v jedné interpretaci snad méně sebevědomé, v jiné interpretaci snad více otevřené a kosmopolitní, než podobné rozhodnutí polské, je solidním základem, na němž může judikatura obecných soudů dále stavět. Některé otázky zůstávají otevřené, některé kauzy netrpělivě čekají na své rozuzlení. Rozhodnutí Soudního dvora ES týkající se otázky publikace právních předpisů může vyvolat další doktrinální judikaturu Ústavního soudu, který nepochybně, přes deklarovanou otevřenost právnímu řádu Evropské unie, zůstává nejdůležitějším strážcem ústavním pořádkem chráněných práv a svobod.

Tuto skutečnost si ostatně uvědomují i obecné soudy - a Krajský soud v Ostravě velmi příhodně v rámci své předběžné otázky upozornil Soudní dvůr ES na možné vnitrostátní důsledky jeho evropského rozhodnutí. Nepřímo tak poukázal na důležitou skutečnost. Komunitární a české právo nevytváří dva oddělené světy, a tím méně světy, které by stály proti sobě. Jedná se o dva relativně nezávislé, ale částečně se prolínající, a do značné míry se ovlivňující světy. Komunitární právo není něčím, co by bylo českému právnímu světu implantováno, a co bychom měli a museli slepě přijmout, ale čímsi, s čím pracujeme, a co můžeme pomoci přetvářet.